

Vastaus kirjalliseen kysymykseen vieraskielisen väestön kasvun huomioimisesta valtionosuusperusteissa ja tasausjärjestelmässä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Kauman /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 617/2020 vp:

Millä tavoin hallitus aikoo muuttaa valtionosuusjärjestelmää, jotta paremmin huomioituiksi tulevat ne kunnat, joilla vieraskielisen väestön osuus väestönkasvusta on suuri ja joissa vieraskielisen väestön osuuden on ennakoitu kasvavan edelleen tulevina vuosina, voiko hallitus muuttaa laskentamallia siten, että vieraskielisyyden yksikköhintaa korotettaisiin esimerkiksi 3 000 euroa/vieraskielinen asukas, jotta palvelukustannukset saadaan katettua ja mitä hallitus aikoo tehdä sen välttämiseksi, että kasvavat talouden ja koulutuksen keskuksat ajautuvat ylivelkaantumiseen ja jopa kassakriisiin sen seurauksena, että valtionosuuden tasaus vie kasvukunnilta tarveperusteisen rahoituksen ja kasvinvestoinnit joudutaan rahoittamaan velkarahalla?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Vuoden 2020 kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmässä vieraskielisyyden perushinta on 1 982,49 euroa ja sen laskennallinen kustannus on noin 736 miljoonaa euroa, joka vastaa noin 2,7 prosenttia kuntien laskennallisista kustannuksista. Vieraskielisyyskertoimen lisäksi kunnassa asukkaina olevat vieraskieliset tulevat huomioituiksi myös muissa kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän määräytymistekijöissä, kuten ikärakenteen laskennallisissa kustannuksissa.

Kuntien peruspalveluiden valtionosuuden laskennallisista kustannuksista ikärakenteen kautta määräytyvä laskennallinen kustannus vastaa noin 70 prosenttia laskennallisista kustannuksista. Laskennan määräytymistekijät päivitetään vuosittain, jolloin kunnan väkiluvun ja ikäranteen muutos huomioidaan tulevan varainhoitovuoden rahoituksessa. Mikäli kunnan vieraskielisten lukumäärä kasvaa, tämä tulee huomioituksi sekä ikärakenteen että vieraskielisyyskertoimen kautta laskennallisissa kustannuksissa ja mahdollisesti myös muissa määräytymistekijöiden laskennallisissa kustannuksissa, kuten esimerkiksi sairastavuusindeksissä tai koulutustaustakertoimessa.

Mikäli vieraskielisyyden perushintaa halutaan kasvattaa, niin se vaatii joko kuntien peruspalveluiden valtionosuuden kasvattamista tai muiden määräytymistekijöiden painoarvon alentamista vastaavalla summalla. Nykyiset määräytymistekijöiden painoarvot perustuvat Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tutkimukseen (2013) sekä Valtion taloudellisen tutkimuslaitoksen (2011)

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 617/2020 vp

tutkimuksiin, joissa tarkasteltiin kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetus- ja sivistystoimen kustannuksia selittäviä tekijöitä. Ne otettiin käyttöön vuoden 2015 valtionosuusjärjestelmäuudistuksen yhteydessä.

Vuoden 2015 valtionosuusuudistuksessa tehtiin merkittävä lisäys vieraskielisyyden laskennallisiin kustannuksiin. Uudistuksessa vieraskielisyyden laskennallista kustannusta korotettiin noin 45 miljoonasta eurosta noin 553 miljoonaan euroon. Vieraskielisyyden laskennallinen kustannus siis yli 10-kertaistui vuonna 2015 vuoteen 2014 verrattuna. Tämän lisäksi vuodesta 2015 alkaen vieraskielisyys ja sen laskennalliset kustannukset ovat kasvaneet suhteellisesti selvästi enemmän kuin muiden määrätymistekijöiden (n. 40 % kun muut tekijät ovat kasvaneet n. 5 %) laskennalliset kustannukset.

Lausunnoilla olevassa hallituksen esityksessä eduskunnalle sote-maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi ehdotetaan vieraskielisyyskertoimen laskentatavan muuttamista kuntien peruspalveluiden valtionosuudessa. Nykyisessä laskentatavassa vieraskielisyyskerroin saadaan suhteuttamalla vieraskielisten asukkaiden osuus kunnan asukasmäärään ja vähentämällä tästä sen kunnan vastaava osuus, jossa vieraskielisten osuus kunnan asukasmäärästä on koko maan pienin. Ehdotuksessa laskentatapa muutetaan siten, että vieraskielisten osuus lasketaan kertomalla vieraskielisten määrä vieraskielisyyden perushinnalla, jolloin myös vieraskielisten lukumäärän muutos näkyy täysimääräisesti vieraskielisyyden laskennallisten kustannusten muutoksena.

Valtionosuuksien kehitystä tarkasteltaessa voidaan havaita, että vuodesta 2015 alkaen väestöltään nopeasti kasvavien kuntien laskennalliset valtionosuudet ovat kasvaneet keskimäärin noin 2,9 prosenttia vuodessa, kun taas väestöään nopeasti menettävien kuntien laskennalliset valtionosuudet ovat vähentyneet keskimäärin noin 0,2 prosenttia vuodessa. Valtionosuusjärjestelmän dynamiikka huomioi täten kuntien väkiluvun ja väestörakenteen muutokset.

Edellä mainitussa sote-uudistusta koskevassa lausunnoilla olevassa hallituksen esityksessä tasaukseen esitetään muutoksia. Tasauslisä- ja tasausvähennysprosentteja muutettaisiin siten, että tasauslisäprosentti nostettaisiin nykyisestä 80 prosentista 90 prosenttiin. Tämän lisäksi tasausvähennysprosentti alennettaisiin nykyisestä lievästi progressiivisesta, vähintään 30 prosenttia kiinteään 10 prosenttiin. Viimeksi mainittu merkitsisi esimerkiksi pääkaupunkiseudun neljän kaupungin osalta sitä, että tasausvähennys alenisi nykyjärjestelmän noin -600 miljoonasta eurosta noin -80 miljoonaan euroon.

Valtionosuusjärjestelmän keskeisenä tarkoituksena on varmistaa, että kaikilla kunnilla on olosuhteista, palvelutarpeista ja kuntien tulopohjan eroista huolimatta edellytykset selvitä lakisääteisistä tehtävistään. Kuntien peruspalveluiden valtionosuusjärjestelmän laskennallisen valtionosuuden tarkoitus on ottaa huomioon kuntien välisiä eroja sen väestön palvelutarpeissa sekä vastata palvelutarpeissa tapahtuviin muutoksiin, esimerkiksi väestökehityksen ja väestörakenteen muutoksen osalta. Tulopohjan tasauksella pyritään puolestaan vahvistamaan etenkin sellaisten kuntien tilannetta, joissa kunnan oma tulopohja on heikko tai heikentymässä. Kuntien peruspalveluiden

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 617/2020 vp

valtionosuus kattaa kuitenkin vain reilun neljänneksen kuntien käyttötuloista, joten kunnan talouden kehityksen kannalta verokertymän kasvattaminen ja kunnan elinvoisuuden ylläpitäminen ovat keskeisessä asemassa.

Helsingissä 17.9.2020

Kuntaministeri Sirpa Paatero